

DIAK

Asta Kröger

Senja Niemelä

Tiina Piipponen

Silja Tawast

Sosionomi AMK

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

Varhaiskasvatuksen sosionomin rooli alle 3-vuotiaiden lasten aloitusproses- sissa

**Tutkimus Kirkkonummen kunnallisesta
varhaiskasvatuksesta**

TIIVISTELMÄ

Asta Kröger, Senja Niemelä, Tiina Piipponen & Silja Tawast
Varhaiskasvatuksen sosionomin rooli alle 3-vuotiaiden lasten aloitusprosessissa
– Tutkimus Kirkkonummen kunnallisesta varhaiskasvatuksesta
34 sivua, 3 liitettä
Kevät 2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksen sisältöä ja tuottaa tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomi voisi olla osallisena alle 3-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuksen aloituksessa. Tutkimuksen yhteistyökumppanina toimi Kirkkonummen kunta. Varhaiskasvatuksen uudistuvat tehtäväkuvat asettivat tarpeen määritellä työtehtäviä uudestaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selkiyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työroolia. Opinnäytetyön työelämäkumppani voi hyödyntää tutkimuksen tuottamaa tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan arvioimisessa ja kehittämisessä.

Tutkimusmenetelmänä toimi sähköinen kysely. Kyselyllä pyrittiin selvittämään vastaajien näkemyksiä siitä, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista hyödynnetään varhaiskasvatuksen työssä ja millä tavalla tehtäväkuvaa tulisi selkiyttää. Kysely lähetettiin kuuteen Kirkkonummen kunnalliseen varhaiskasvatuksen toimipaikkaan, joista kolmessa työskentelee jo varhaiskasvatuksen sosionomeja.

Keskeisimmistä tutkimustuloksista käy ilmi, että perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä luottamuksellisen suhteen rakentaminen lapseen ja perheeseen nähdään varhaiskasvatuksen sosionomin keskeisimpänä osaamisena. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessiin liittyvät työtehtävät tulisi jakaa varhaiskasvatuksen opettajan sekä sosionomin kesken.

Asiasanat: kyselytutkimus, sosionomit, toimenkuvat, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Asta Kröger, Senja Niemelä, Tiina Piipponen & Silja Tawast

The role of Bachelors of Social Services in ECEC in the enrollment process of children under three years old. A study of municipal Early Childhood Education and Care in Kirkkonummi.

34 pages, 3 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services (AMK)

The aim of this research-oriented thesis was to describe the education of the Bachelor of Social Services in Early Childhood Education and Care (ECEC) and to produce knowledge how the Bachelor of Social Services in ECEC can participate when an under three-year-old child starts in the ECEC. The partner in this research was Kirkkonummi municipality. The renewed job descriptions in Early Childhood Education and Care (ECEC) set the need to define the descriptions again. The aim of this research was to clarify the role of the Bachelor of Social Services in ECEC. The partner can utilize the information produced by the research in assessing and developing the job description of the Bachelor of Social Services in ECEC.

The research method was an electronic survey. The aim of the survey was to define the point of view of the respondents how the competence of the Bachelor of Social Services in ECEC is used in the work of ECEC and how the job description should be clarified. The survey was sent to six municipal ECEC units in Kirkkonummi which three units already had Bachelor of Social Services in ECEC as employees.

The key results of this research were that cooperation with the families and creating a confidential relationship with the child and the family was considered to be the main competence of the Bachelor of Social Services in ECEC. Majority of the respondents considered that the tasks that include the beginning process when the child starts in ECEC should be shared between the teacher in the ECEC and the Bachelor of Social Services in the ECEC.

Keywords: Bachelor of Social Services, Early Childhood Education and Care (ECEC), job description, questionnaire survey

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUKSEN UUDISTUVAT TOIMENKUVAT	5
2.1 Varhaiskasvatuksen sosionomi uutena tehtävänimikkeenä	5
2.2 Osaamisvaatimukset varhaiskasvatuksen sosionomin työkentällä	8
2.3 Sosiaalipedagoginen osaaminen varhaiskasvatuksessa	11
3 ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN SEKÄ HUOLTAJIEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSEN ALOITUSVAIHEESSA	14
3.1 Alle 3-vuotiaan lapsen tukeminen varhaiskasvatuksen aloituksessa ..	14
3.2 Huoltajien tukeminen varhaiskasvatuksen aloituksessa.....	18
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	22
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANI	23
5.1 Kirkkonummen kunnallinen varhaiskasvatus	23
5.2 Varhaiskasvatuksen aloitusprosessi Kirkkonummella.....	25
6 TUTKIMUS-, AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT JA ANALYYSI	26
7 AINEISTO JA TUTKIMUSTULOKSET	27
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	30
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	31
Liite 1. Kyselylomakkeen kysymykset	39
Liite 2. Saatekirje	40
Liite 3. Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaus	41

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattinimike on uusi. Uusi varhaiskasvatuslaki edellyttää, että varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteessa vähintään kaksi kolmasosaa olisi korkeakoulutettuja varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja, joista vähintään puolet omaavat varhaiskasvatuksen opettajankelpoisuuden. Muiden kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivien tulee olla vähintään kelpoisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. (L 540/2018, 37. §.)

Lapsen lisäksi varhaiskasvatuksen asiakkaana on aina myös lapsen perhe. Lapsen sekä huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kannalta on erityisen tärkeää luottamuksellisen asiakassuhteen rakentaminen ja muodostuminen. (Karhu, 2024, s. 25.) Varhaiskasvatuksen aloitusvaihe on merkityksellinen elämänmuutos, jossa on tärkeää tukea niin pientä lasta kuin hänen huoltajaansakin (Ahonen & Roos, 2021, s. 9; Rutanen & Laaksonen, 2020, s. 350).

Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksen sisältöä ja tuottaa tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomi voisi olla osallisena alle 3-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuksen aloituksessa. Tutkimuksen yhteistyökumppanina toimi Kirkkonummen kunta. Varhaiskasvatuksen uudistuvat tehtäväkuvat asettivat tarpeen määrittellä työtehtäviä uudestaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli selkiyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työroolia. Opinnäytetyön työelämäkumppani voi hyödyntää tutkimuksen tuottamaa tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan arvioimisessa ja kehittämisessä. Varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyy monia vaiheita. Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa näistä vaiheista käytetään termiä aloitusprosessi. Tutkimuksessa käsiteltiin myös jo olemassa olevaa tutkimustietoa.

Kuuma-seudun kunnat, joihin Kirkkonummi myös kuuluu, ovat tehneet yhteiset raamit varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta, joka muotoutuu edelleen. Kirkkonummen kunnalla on tarve määrittellä keskeiset työtehtävät sekä

vastuualueet varhaiskasvatuksen sosionomille. Opinnäytetyön tavoite syntyi tutkijoiden kiinnostuksesta tutkia ja kehittää varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa Kirkkonummella.

2 VARHAISKASVATUKSEN UUDISTUVAT TOIMENKUVAT

2.1 Varhaiskasvatuksen sosionomi uutena tehtävänimikkeenä

Varhaiskasvatus on tavoitteellista sekä suunnitelmallista pedagogista toimintaa, joka muodostuu lapsen kasvatuksesta, opetuksesta sekä hoidosta (L 540/2018 2. §). Varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkinto ovat sisällöiltään erilaisia, ja uuden lain myötä halutaan eriyttää nämä kaksi koulutusta sekä vahvistaa kummankin koulutuksen asemaa työelämässä. (Hovila, 2023, s. 21.)

Varhaiskasvatuksen koulutuskenttään liittyy kuitenkin sen koulutuksen ja työskentelyn historiasta kumpuavia jännitteitä. Varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen ajatellaan vahvistavan parhaiten pedagogista osaamista, kun taas varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksen odotetaan tuovan merkityksellistä täydennystä varhaiskasvatuksen työnimikkeiden osaamisalueisiin. Kasvatustieteen kandidaatin tutkinnossa opiskelut painottuvat opettajankoulutukseen ja kasvatustieteeseen, kun taas varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksen nähdään asetuvan sosiaali- ja terveysalan saralle. (Hovila, 2023, s. 22, s. 28.) Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva rakentuu hiljalleen ja toimenkuva vahvistuu koko ajan uusien tutkimusten, sekä kehittämistyön myötä. Sosionomien ammatti-identiteetin rakentumisen edellytyksenä on, että varhaiskasvatuksessa on riittävästi

tietoa sekä ymmärrystä varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisesta (Rintakorpi ym., 2023, s. 6).

Sen sijaan, että varhaiskasvatuksen henkilöstö kilpailisi keskenään, henkilöstön tulisi toimia rakentavassa yhteistyössä laadukkaan varhaiskasvatuksen varmistamiseksi, lapsen etu aina keskiössä. Varhaiskasvatus on moniammatillista työtä ja olisi tärkeää, että jokaisen ammattiryhmän osaaminen tunnistettaisiin ja sitä hyödynnettäisiin monipuolisesti varhaiskasvatuksen kehittämisessä. (Rintakorpi & Holmikari, 2021, s. 249–250.) Nivalan ja Rynnäsen (2019, s. 133) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan pedagoginen osaaminen jakautuvat seuraavasti; Kun opettajan osaaminen keskittyy opetus- ja opetussuunnitelmatyöhön, varhaiskasvatuksen sosionomi puolestaan on sosiaalipedagogiikan asiantuntija, jonka osaamisalueita ovat muun muassa lapsen kasvun sekä hyvinvoinnin kokonaisvaltainen tukeminen. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomilla on laajempaa yhteiskunnallista osaamista, joka näkyy esimerkiksi lapselle ja perheelle tarjottavan tuen pedagogisten ratkaisujen osaamisena, sekä laajemmin heikommassa asemassa olevien ihmisten puolien pitämisenä (Rintakorpi ym., 2023, s. 11–12).

Koska varhaiskasvatuksen opettajan keskeinen tehtävä on vastata lapsiryhmän pedagogiikasta ja lastenhoitajan vastuualueet liittyvät paljolti hoidolliseen osaamiseen, on syytä pohtia, millaista osaamista varhaiskasvatuksen sosionomeilla on varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa. Varhaiskasvatuksen sosionomien osaaminen tulee määritellä selkeästi ja tuoda näkyväksi. Varhaiskasvatuksen sosionomeilla on sosiaalipedagogista osaamista, jonka tunnistaminen ja tunnustaminen olisi tärkeää varhaiskasvatuksen kentällä, niin varhaiskasvatuksen laadun, kuin kehittämisenkin näkökulmasta. Sekä varhaiskasvatuslaki, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteet painottavat pedagogiikkaa, mutta sosiaalipedagogiikka jää kyseisissä asiakirjoissa yleisen pedagogiikan varjoon. Pedagogiikka on laaja ja monimuotoinen käsite ja koska varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen opettaja vastaa pedagogiikasta, on aiheellista pohtia, mikä sitten on varhaiskasvatuksen sosionomin vastuualuetta. (Rintakorpi & Holmikari, 2021, s. 241–250.)

Varhaiskasvatuksen pedagogisen suunnittelun toteutumiseksi tarvitaan aikaisemman varhaispedagogiikan sekä yksilöpsykologisen teorian rinnalle uudemmaa kehityspsykologian orientaatiota, jossa huomioidaan lapsen koko kasvuympäristöön, toimijuuteen sekä yksilöllisyyteen liittyvät näkemykset (Kronqvist, 2017, s. 10). Lisäksi, kuten Kiiski (2016) Sitran raportissa toteaa, teknologisoituvan yhteiskunnan vastapainoksi tarvitaan empatiaa, vuorovaikutusta sekä osamista toimia monikulttuurisessa ympäristössä (Kronqvist, 2017, s. 11).

Varhaiskasvatuksen sosionomin palkkauksen määrittelyä hankaloittaa puolestaan se, että kyseessä on uusi työnimike. Tarkkaa tehtävänkuvaa ei ole vielä määriteltä, mutta Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian mukaan varhaiskasvatuksen opettajan sekä varhaiskasvatuksen sosionomin tutkinnot ovat samantasoisia, joten niistä tulisi maksaa samanlaista palkkaa. Tehtävänkuvat ja vastualueet ovat varhaiskasvatuksen opettajalla ja varhaiskasvatuksen sosionomilla erilaiset, mutta yhtä vaativat. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa tulisi tästä syystä selkiyttää, jotta myös palkkauksen määrittely helpottuisi. Talentia nostaa näkemyksessään esiin, että varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus on laajempi kuin varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto. Varhaiskasvatuksen opettajan opinnot käsittävät 180:n opintopisteen kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon ja sosionomiopinnot puolestaan ovat 210:n opintopisteen laajuiset. Tämän vuoksi olisi Talentian mukaan perusteltua maksaa sosionomille jopa korkeampaa palkkaa kuin varhaiskasvatuksen opettajalle. Tehtävänkuvan ja vastualueiden määrittely on näin ollen tärkeää, jotta myös palkkakysymykset saataisiin ratkaistua. (Ylä-Tuuhonen, 2024, s. 23.)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian kanssa saman näkemyksen jakaa myös Sosiaalipedagogit ry. Sosiaalipedagogit ry:n mukaan varhaiskasvatuksen opettajan sekä sosionomin tehdessä yhtä vaativaa työtä tulisi palkkauksen olla sama. "Pelkästään se, että näkökulma työhön on eri, ei saisi olla peruste sille, että toisen pitäisi tehdä yhtä vaativaa työtä pienemmällä palkalla", todetaan Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentiaassa. Porvoon kaupunki maksaa varhaiskasvatuksen sosionomeille muutaman euron erolla samaa palkkaa kuin varhaiskasvatuksen opettajille. Tämä on Porvoon kaupungin mukaan osoitus arvostuksesta sekä siitä, että varhaiskasvatuksen

sosionomit halutaan pitää töissä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on määrittellä selkeästi, mitkä ovat varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät ja vastualueet. Porvoon kaupunki tekee parasta aikaa työn vaativuuden arviointia (TVA) varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaan liittyen. (Ylä-Tuuhonen, 2024, s. 23–24.)

Myös muissa kunnissa ollaan suorittamassa uutta työn vaativuuden arviointia ja kunnissa on käyty keskustelua siitä, että voisi olla perusteltua siirtää varhaiskasvatuksen tiimin tiimivastaavan tehtävä varhaiskasvatuksen sosionomille. Varhaiskasvatuksen opettaja toimii yleisesti tiimivastaavana ja saa siksi korkeampaa palkkaa. Varhaiskasvatuksen sosionomi omaa sosiaalipedagogista osaamista ja pääsee havainnoimaan lapsiryhmää kokonaisvaltaisemmin verrattuna varhaiskasvatuksen opettajaan. Tästä syystä tiimivastaavan tehtävät voisivat kuulua varhaiskasvatuksen sosionomin vastuualueisiin. (Ylä-Tuuhonen, 2024, s. 24.)

2.2 Osaamisvaatimukset varhaiskasvatuksen sosionomin työkentällä

Kelpoisuuden varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään saa suorittamalla vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, joka sisältää, tai jota on täydennetty vähintään 60 opintopisteellä varhaiskasvatuksen- sekä sosiaalipedagogiikan opintoja (L 540/2018 27. §). Tutkinnon suorittamisaika on pääsääntöisesti 3,5 vuotta. Sosionomin koulutus jakaantuu useisiin suuntautumisvaihtoehtoihin; sosiaalipedagogiikka, lapsi-, nuoriso-, ja perhetyö, erityisryhmien ohjaus, sosiaalipalveluiden ohjaus sekä diakoninen sosiaalityö. Varhaiskasvatuksen sosionomeilla on mahdollisuus työllistyä laajasti ja monipuolisesti sosiaalialan erilaisiin työtehtäviin, niin varhaiskasvatuksessa, lastensuojelussa, sosiaaliohjauksessa kuin myös erilaisissa hankkeissa ja järjestötyössä. (Talentia, i.a.)

Ammattikorkeakoulut, yhteistyössä työelämän kanssa, ovat laatineet osaamisvaatimukset, jotka määrittelevät, millaiset valmiudet sekä osaaminen valmistuneella tulisi olla. Varhaiskasvatuksen sosionomiksi (AMK) valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit ovat varhaiskasvatuksen työkentälle sisällytettävät eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, verkosto- ja

palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Varhaiskasvatuksen sosionomin eettistä osaamista on muun muassa ymmärrys lasten ja perheiden moninaisuudesta sekä arvostus erilaisia kulttuureja, katsomuksia tai kieliä kohtaan. Eettiseen osaamiseen kuuluu myös lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteiden vaaliminen työssä, sekä jokaisen lapsen ja hänen perheensä osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja toimijuutta vahvistava työote. Varhaiskasvatustlain ja varhaiskasvatuksen perusteiden tunteminen sekä niiden mukaan toimiminen ovat osa eettistä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin työssä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.)

Asiakastyön osaamiseen kuuluu myös ymmärrys lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä. Varhaiskasvatuksen sosionomi toimii osana moniammatillista tiimiä ja hän suunnittelee, toteuttaa, arvioi sekä dokumentoi pedagogiikan toteutumista varhaiskasvatuksessa yhdessä tiimin sekä muiden työyhteisön jäsenten kanssa. Osallistavien sekä yhteisöllisten pedagogisten menetelmien soveltaminen on osa varhaiskasvatuksen sosionomin työtä hänen työskennellessään lasten ja perheiden parissa. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen asiakastyössä kuuluu lasten ja perheiden hyvinvointiin sekä voimavaroihin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja tunteminen. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuntee erilaisia tukimuotoja ja käyttää niitä työssään lasten sekä perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Varhaiskasvatuksen sosionomin vastuualueena lapsiryhmässä on perheiden kanssa tehtävä yhteistyö ja varhaisen tuen eri muotojen sekä ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi. Varhaiskasvatuksen sosionomi toimii monialaisessa yhteistyössä sivistys-, sosiaali- ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomin verkosto- ja palvelujärjestelmäosaamiseen kuuluu ymmärrys varhaiskasvatuksen merkityksestä osana kasvatus- ja opetuspalveluita sekä tuntemus hyvinvointialueiden, kuntien sekä kolmannen sektorin palveluverkostosta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.)

Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen varhaiskasvatuksen sosionomin työssä merkitsee ymmärrystä lapsesta yksilönä sekä vertaisryhmän jäsenenä. Varhaiskasvatuksen sosionomi ennaltaehkäisee työssään syrjäytymistä

ja huono-osaisuutta, sekä edistää lasten ja perheiden osallisuutta ja kuulluksi tulemistä yhteiskunnassa. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen varhaiskasvatuksen sosionomin työssä tarkoittaa ymmärrystä oman ammattitaidon ylläpitämisestä sekä varhaiskasvatuksen kehityksestä. Ajantasaisen tutkimustiedon hyödyntäminen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa suunniteltaessa sekä monialainen yhteistyö ovat osa varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisvaatimuksia. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa moniammatillisen työyhteisön jäsenenä toimimista sekä tiimityö-, työntekijä- ja johtajuustaitojen soveltamista. Varhaiskasvatuksen sosionomi vahvistaa työssään verkostoyhteistyötä ja toimii työhyvinvointia sekä työturvallisuutta edistävällä tavalla. Varhaiskasvatuksen sosionomi ohjaa sekä tukee varhaiskasvatuksen muuta henkilöstöä ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja perheyön toimijoiden välisessä yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen sosionomi ymmärtää kuntien ja muiden organisaatioiden strategioita sekä mitä merkitsee talous-, tieto- ja henkilöstöjohtaminen varhaiskasvatuksen työkentällä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu yhdessä muun henkilöstön kanssa edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä ehkäistä syrjäytymistä (Opetushallitus, 2024). Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee osata tunnistaa riskitekijöitä, jotka voivat olla esteenä lapsen hyvälle kasvulle ja kehitykselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee myös tukea vanhempia kasvatustyössä, sekä ohjata perhe tarvittavan avun piiriin jo varhaisessa vaiheessa. Ehkäisevän lastensuojelun avulla varhaiskasvatuksessa voidaan tarjota lapselle tukea sekä erityistä tukea lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. (L 417/2007 3. a §, 2. §, 3. §.)

Kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon liittyvän osaamisen lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomeilla on sosiaalipedagogista osaamista, johon kuuluu muun muassa lasten ja perheiden osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, kiusaamista ja syrjäytymistä ehkäisevä työ, hyvinvoinnin edistäminen, sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ulottuu lapsiryhmän pedagogisen työn lisäksi keskeisesti myös perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Varhaiskasvatuksen sosionomit työskentelevät perheiden tukena ja osaavat antaa perheille palveluohjausta lapsiperheiden palveluihin liittyen.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva sisältää muun muassa lapsiryhmän opetus- ja kasvatustehtäviä, perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, monialaista verkostoyhteistyötä, yhteisön toimintakulttuurin ja yhteisöllisyyden vahvistamista ja kehittämistä sekä kulttuurisen moninaisuuden huomioimista ja osallisuuden vahvistamista. (Talentia, 2022.)

Sosionomi tunnistaa riskitekijöitä sekä osaa tukea perheiden arkea ja perheen sisäisiä suhteita. Varhaiskasvatuksen sosionomi osaa työskennellä asiakaslähteisesti ja kiinnittää huomiota perheen kokonaistilanteeseen. Hän tunnistaa hyvinvointiin vaikuttavat riski- ja suojatekijät sekä osaa soveltaa varhaisen tuen menetelmiä. (Raatikainen ym., 2022, s. 20.)

2.3 Sosiaalipedagoginen osaaminen varhaiskasvatuksessa

Sosiaalipedagogiikka yhdistää tieteenalana sekä kasvatustieteiden, että yhteiskuntatieteiden näkökulmia. Sosiaalipedagogiikassa kiinnostus keskittyy ilmiöiden sosiaalisiin kasvun ja kasvatuksen osa-alueisiin, sekä näiden välisiin pedagogisiin ratkaisuihin. Sosiaalipedagogiseen työskentelyyn ja toimintaan liittyy usein ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tarkastelu ja tukeminen, sekä yhteiskunnallisen huono-osaisuuden kohtaaminen, ehkäiseminen ja lievittäminen kasvatuksellisin keinoin. (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 16–17.)

Sosiaalipedagogiikkaa voidaan määritellä muun muassa sen yleisen ja erityisen tehtävän kautta. Sosiaalipedagogiikan yleisenä tehtävänä on tukea jokaisen ihmisen sosiaalista kasvua sekä edistää hyvää sosiaalista elämää. Sosiaalipedagogiikan yleiseen tehtävään liittyy myös näkökulma kasvatuksen yhteiskunnallisuudesta. Sosiaalipedagogiikan erityisenä tehtävänä on ennaltaehkäistä ja vähentää sosiaalisia ongelmia sekä huono-osaisuutta kasvatuksellisen, ja pedagogisen tukemisen, kohtaamisen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta. Yksi sosiaalipedagogiikan ydinajatuksista on myös se, että ihminen kasvaa yhteisöissä, yhdessä muiden ihmisten kanssa. Tähän näkemykseen liittyen sosiaalipedagogiikka tarkastelee muun muassa sitä, kuinka yhteisö voisi tukea ja edistää yksilön kasvua mahdollisimman hyvin, sekä sitä, kuinka kasvatuksellisia keinoja

voidaan käyttää yhteisöllisyyden ja ihmisten välisten suhteiden tukemiseen. (Nivala & Ryyänen, 2024, s. 62–63, s. 133.)

Varhaiskasvatuksen kontekstissa sosiaalipedagogiikka merkitsee kokonaisvaltaista lapsen kasvun sekä hyvinvoinnin tukemista ja edistämistä pedagogisin keinoin. Lähtökohtana ovat lapsille ominaiset tavat toimia, kuten esimerkiksi leikki, luovuus ja tutkiminen. Varhaiskasvattajat mahdollistavat lapsille monipuolisen ja lapsilähtöisen toiminnan, jossa mahdollistuu yhteistoiminta ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistuminen sekä lasten aloitteellisuuden ja omatoimisuuden tukeminen. Varhaiskasvattajat tukevat sosiaalipedagogisella toiminnallaan lasten välistä vuorovaikutusta sekä vahvistavat lasten tunnetaitoja ja empatiakykyä. (Nivala & Ryyänen, 2024, s. 271–272.)

Sosiaalipedagogiseen toimintaan kuuluu olennaisesti osallisuuden tukeminen ja edistäminen. Osallisuus merkitsee sitä, että yksilö on ja kokee olevansa osa jotakin yhteisöä sekä toimii ja osallistuu siellä tehtäviin asioihin tasavertaisena yhteisön muiden jäsenten kanssa. Osallisuuteen kuuluvat myös muun muassa vaikutusmahdollisuudet, kuulluksi tuleminen, yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunteet, sekä vastavuoroinen, toinen toisensa huomioiva vuorovaikutus. Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on yhteisöjen kehittäminen niin, että jokainen yksilö voisi kokea osallisuutta niin omassa yhteisössään kuin myös laajemmin yhteiskunnassa ja koko maailmassa. Kasvatustoiminnassa osallisuuden edistäminen tarkoittaa esimerkiksi ympäristöjen, toimintatapojen ja rakenteiden kehittämistä ja muokkaamista osallisuutta tukeviksi, jotta jokaisella yksilöllä olisi mahdollisuus kokea olevansa osallinen yhteisössään. Osallisuuden edistämiseen liittyy myös tasavertaisuuden, yhteenkuuluvuuden ja dialogisen vuorovaikutuksen tukeminen. (Nivala & Ryyänen, 2024, s. 160–162, s. 165.) Varhaiskasvatuksen aloittaminen ei johda automaattisesti osallisuuteen. Osallisuuden syntymiseksi tarvitaan toimintatapoja, jotka edistävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukevat jokaisen lapsen osallistumista ryhmän toimintaan. (Warren ym., 2016, s. 19.)

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmä ja koko varhaiskasvatuksen toimipaikka ovat yhteisöjä, joihin lapsi sekä hänen huoltajansa kuuluvat. Osallisuuden edistäminen

varhaiskasvatuksessa sisältää sekä lapsen, että hänen huoltajiensa osallisuuden mahdollistamisen ja tukemisen. Lasten osallisuutta voidaan tukea esimerkiksi vahvistamalla yhteenkuuluvuuden ja ryhmään kuulumisen kokemuksia, huomioimalla lasten ja perheiden moninaisuuden esimerkiksi leluissa ja toiminnan sisällyksissä sekä tarjoamalla lapsille mahdollisuuksia vaikuttaa varhaiskasvatustoiminnan tapoihin ja -sisältöihin. Huoltajien osallisuuden tukeminen on dialogista, kunnioittavaa kohtaamista, avointa ja empaattista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on yhteinen luottamus ja ymmärrys. Huolen herätessä voidaan etsiä yhdessä perheen tarpeisiin sopivaa tukea ja hyödyntää tarvittaessa moniammatillista verkostoa tuen järjestämiseksi. (Nivala & Ryyänen, 2024, s. 272–273.)

Cliffe (2024) viittaa artikkelissaan aiempiin tutkimustuloksiin todetessaan, että ihminen on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Lapsi on heti syntymästään lähtien kontaktissa ympäristöönsä, ja ympäristöllä sekä siinä esiintyvillä vuorovaikutussuhteilla on merkittävä rooli luoda pohjaa lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksen henkilöstön rooli ei Cliffen (2024) mukaan liity pelkästään lasten välisten suhteiden vaalimiseen, vaan myös perheiden sisäisen, turvallisen vuorovaikutuksen tukemiseen. (Cliffe, 2024.)

Myös Caspi (2016) laajassa seurantatutkimuksessa tuo esiin, että erityisesti sosioekonomisesti heikoimmasta oloista tulevat lapset ovat hyötynneet laadukkaasti toteutetusta varhaiskasvatuksesta, jonka on todettu vaikuttavan positiivisesti jopa nuoruus- ja aikuisikään asti. Tutkimuksen mukaan hyötyä on ollut muun muassa lasten emotionaaliseen-, sosiaaliseen-, sekä kognitiiviseen kehitykselle. (Kronqvist, 2017, s. 12.) Varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta tutkineen Karilan (2016) mukaan varhaiskasvatuksen vaikuttavuuden laatutekijöitä ovat muun muassa sensitiivinen, hyvin koulutettu ja osaava henkilöstö, sekä laadukas toimintakulttuuri, jossa voidaan vaikuttaa työn kehittämiseen. (Kronqvist, 2017, s. 12.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää luoda jokaiselle lapselle turvallinen, hyvinvointia ja oppimista edistävä kasvuympäristö, joka tukee lapsiryhmän ryhmäytymistä ja jokaisen lapsen persoonallista kasvua, yksilöllisyyttä sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen tuntiessa olonsa turvalliseksi lapsiryhmässä, suhtautuu hän

leikkiin ja oppimiseen luottavaisesti. Tämä edellyttää osaamista sekä hyvää yhteistyötä koko lapsiryhmän henkilöstöltä. (Kronqvist, 2017, s. 11.) Sosiaalipedagogisen työtteen avulla varhaiskasvatuksen sosionomi tukee koko ryhmän socialisaatiota (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 18–19). Sosiaalipedagogiikan käsitettä käytetään varhaiskasvatuksen kontekstissa harvoin, eikä sitä mainita lainkaan esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, joka on varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja. Sosionomin ammatillinen osaaminen liittyy kuitenkin vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisältöihin, kuten esimerkiksi osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tukemiseen, monialaiseen verkostotyöhön, kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseen, kulttuuriseen osaamiseen ja yhteisölliseen työhön. (Rintakorpi & Holmikari, 2021, s. 245–247.)

3 ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN SEKÄ HUOLTAJIEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSEN ALOITUSVAIHEESSA

3.1 Alle 3-vuotiaan lapsen tukeminen varhaiskasvatuksen aloituksessa

Kun taaperoikäinen lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, se tuo tullessaan suuren muutoksen hänen elämäänsä. Koko varhaiskasvatusyhteisöllä – niin kasvattajilla kuin muilla lapsillakin – on tärkeä asema tässä elämänmuutoksessa. Lapset kehittyvät nopeasti ensimmäisten kolmen elinvuotensa aikana ja tällöin luodaan perustaa lapsen tulevien vuosien kehitykselle. Varhaislapsuuden merkittävin kehitystehtävä on turvallisen kiintymyssuhteen muodostuminen ja sen voidaan katsoa ulottuvan sekä lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutussuhteeseen, että varhaiskasvatuksen ammattilaisen ja lapsen väliseen suhteeseen. Luottamuksen ja turvallisuuden tunteen muodostumisen kannalta on tärkeää, että aikuinen on lapsen saatavilla, että lapsen on helppo lähestyä häntä ja että aikuinen vastaa lapsen aloitteisiin ja tarpeisiin. (Ahonen & Roos, 2021, s. 9, s. 24–26.) Kasvattajan kohdatessa lapsi arvostavasti, myös lapsi oppii kunnioittamaan kasvattajaa ja heidän välilleen syntyy aito kiintymyssuhde. Kun lapsi aistii

kasvattajan hyväksyvän ja avoimen tunnetilan, hän pystyy toimimaan omana itsenään. (Saukkola & Laane, 2021, s. 14–16.)

Salmisen ja Salosen (2022, s. 225) mukaan alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa painottuu turvallinen, sensitiivinen ja lämmin vuorovaikutus. Lähtökohtana aikuisen ja pienen lapsen väliselle vuorovaikutukselle on aikuisen läsnäolo sekä lapsen saama kokemus siitä, että aikuinen on hänen saatavillaan ja että aina voi tulla syliin ja aikuisen luo. Aikuisen kyky nähdä lapsi kasvavana ja kehittyvänä yksilönä on osa vuorovaikutusta ja lapsen oppimisen tukemista. Lapsiryhmän aikuisten tuntemus ja tietotaito pienen lapsen kehityksestä ohjaa lapsen ikätasoisien kehityksen tukemista. Alle 3-vuotiaiden lasten kehityksen tukemisessa painottuvat myös päivittäiset rutiinit ja tilanteiden ennakoitavuus, jotta aikuiset kykenisivät esimerkiksi havaitsemaan mahdollisia konfliktitilanteita ja puuttumaan niihin ennen kuin niitä on edes syntynyt. (Salminen & Salonen, 2022, s. 225.)

Lapsella on niin sanottu leimautumiseksikin kutsuttu käyttäytymisjärjestelmä, jonka avulla pieni lapsi oppii sopeutumaan ympäristöönsä. (Sinkkonen, 2024, s. 17.) Lapsen synnynnäinen tarve kiinnittyä hoivaajaansa on lapselle suorastaan elinehto. Turvallisuuden vuoksi lapsi kiinnittyy aina johonkin, lähimpänä saatavilla olevaan hoivaajaan. Aikaisimmat, vauvan hoivaajaansa sitovat elementit, ovat niin kutsuttuja sensorisia aistimuksia, joita ovat esimerkiksi kuulo- ja tuntoaistimukset, sekä ihokosketus ja erilaiset tuoksut. Yksi tärkein vauvan kiintymyssuhdekäyttäytymisen muoto on itku, joka on hälyttävä ja saa hoivaajan lähestymään lasta, joka tyydyttää lapsen tarpeen. Myöhemmin lapsi oppii ottamaan kontaktia myös muilla keinoilla, kuten hymyllä tai jokeltelulla. Motoriikan kehittyessä lapsi oppii ottamaan etäisyyttä vanhempiansa ja kielen kehittyessä monipuolistuu mahdollisuus säädellä suhdetta myös kielellisesti, kuten sanomalla ”ei”. (Sinkkonen, 2024, s. 38–39.)

Noin vuoden ikäisenä lapselle on syntynyt niin sanottu strategia, jonka avulla hän itse aktiivisena toimijana säätelee etäisyyttään ja läheisyyttään hoivaajansa kanssa. Useita kertoja toistuvat vuorovaikutustapahtumat, kuten vaipanvaihto tai leikkihetki jättävät muistijälkiä, joita kutsutaan representaatioiksi – yleistyksiksi. Näistä eri vaiheista kehittyä vähitellen sisäisiä työskentelymalleja, jotka ovat

keskeisiä Bowlbyn kiintymysteorian käsitteitä. Yksi työskentelymalleihin sisältyvä asia on luottamus. Sisäisten työskentelymallien avulla lapsi oppii muun muassa havainnoimaan ympäristöään, sekä ennakoimaan tulevaa ja suunnittelemaan omaa toimintaansa. Näistä viimeisimpänä mainittuja on pidetty aivojen tärkeimpinä kehitystehtävinä. (Sinkkonen, 2024, s. 39–41.)

Vähitellen lapsi alkaa sisäistämään mielikuvan läheisimmästä hoivaajastaan, kuten äidistä, ja fyysisen läheisyyden tarve vähenee, jolloin erotilanteiden pohjustus voidaan aloittaa. On tärkeää kertoa lapselle tulevasta erotilanteista, jolloin se rauhoittaa lapsen ja vanhemman jälleennäkemistä. Lapsi oppii myös hiljalleen sietämään tyydytyksen viivästyistä, kuten hoivaajansa läheisyyttä. Vaaran tai pelon tunne kuitenkin aktivoi kiintymyssysteemin, jolloin lapsi voi itkeä tai takertua hoivaajaansa. Kiintymyssuhdesysteemi on aktivoituneena niin kauan, kun lapsi tuntee pelkoa tai käsillä olevan tilanteen uhkaavana. Tällöin hoivaajan kyky rauhoittaa lasta on avainasemassa lapsen turvallisuuden tunteen syntymiseksi. Turvallisuuden tarve onkin yksi keskeinen kiintymyssysteemin ydintekijöistä. Kiintymyssysteemin ollessa aktivoituneena, lapsi ei kykene esimerkiksi leikkimään, tutkimaan ympäristöään eikä oppimaan asioita. (Sinkkonen, 2024, s. 42–43.) Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista on eläytyä lapsen tunnetilaan (Kangas, 2024, s. 8). Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi vahvistaa lapsen arvokkuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemusta, sekä tunnetaitoja, työskennellen empaattisesti ja välittäen (Nivala, 2021, s. 134).

Turvallisen kiintymyssuhteen syntymiseksi lapsen maailman on siis oltava ennakoitava ja lapsen tulee voida näyttää kaikenlaiset tunteet, ilman pelkoa hylätyksi tulemisesta. Näin lapsen voimavarat vapautuvat ympäröivän maailman tutkimiseen sekä oppimiseen, kun kiintymyssysteemi ei ole aktivoituneena. Turvallinen kiintymyssuhde on myös yhteydessä hyvään kognitiiviseen sekä sosiaaliseen kehitykseen. (Sinkkonen, 2024, s. 46.)

Pieni lapsi ei kykene pitämään vanhempiaan mielessä turvana antavana voimavarana pitkän varhaiskasvatuspäivän ajan. Kasvattajan tehtävä on luoda lapseen turvallinen suhde. Pienellä lapsella tulee olla koko päivän ajan saatavilla kasvattaja, joka huomaa lapsen tarpeet ja tunnetilojen vaihtelut. Varhaiskasvatukseen

sopeutumiseen vaikuttavat lisäksi muun muassa varhaiskasvatuspäivän pituus, lapsen mahdollisten sisarusten varhaiskasvatus tai koulunkäynti, lapsen temperamentti sekä huoltajien suhtautuminen kasvatushenkilöstöön. Toiset lapset saattavat vetäytyä syrjään, kun taas toiset lapset lähtevät innokkaasti mukaan toisten lasten leikkeihin. (Stubbe, 2024.)

Lapsi sopeutuu varhaiskasvatukseen sitä paremmin, mitä onnistuneempi varhaiskasvatuksen aloituskokemus hänellä on ollut. Pehmeässä siirtymisessä kodista varhaiskasvatukseen huomioidaan niin lapsen kuin myös hänen huoltajienkin tarpeet, sillä varhaiskasvatuksen aloittaminen voi herättää suuria tunteita ja sekä lapsi että huoltaja voivat tarvita aikaa muutokseen sopeutumisessa sekä uudenlaisen arjen opettelemisessa. On tärkeää, että huoltajille myös viestitään alusta alkaen, että varhaiskasvatus on kasvatusyhteistyötä huoltajien sekä kasvatushenkilöstön välillä. (Ahonen & Roos, 2021, s. 31, 36.)

Kun pieni lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, hänen elämänpiirinsä laajentuu niin fyysisesti kuin sosiaalisestikin ja varhaiskasvatuksen toimipaikasta muotoutuu lapselle tärkeä paikka hänen viettäessään siellä paljon aikaa usein päivittäin. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten on tärkeää tuntee lasten kehitysvaiheet sekä niihin liittyvät tarpeet, sillä lapset voivat aloittaa varhaiskasvatustaipaleensa erikäisinä, taaperosta esikouluikään saakka. Myös lapsen temperamentti piirteet vaikuttavat siihen, kuinka nopeasti hän sopeutuu uusiin tilanteisiin, kuten varhaiskasvatuksen aloitukseen. Varhaiskasvatuksen aloituksessa on tärkeää huomioida lapsen yksilölliset piirteet ja tarpeet, jotta siirtyminen voisi olla mahdollisimman sujuva ja onnistunut. Sopivan pituinen tutustumisjakso varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa voi vaihdella lapsen sekä hänen perheensä tarpeiden mukaan ja se tulisi määritellä aina yksilöllisesti. (Ahonen & Roos, 2021, s. 24, s. 28–29, s. 36.)

Lapsella on syntymästä asti kasvatuksesta riippumaton temperamentti, joka on nähtävillä jo ihan pienillä lapsilla. Temperamentti vaikuttaa siihen, millä tavoin lapset reagoivat elämän eri tilanteisiin. Lasten kanssa toimivien olisikin tärkeää ymmärtää temperamenttien eroja, sillä temperamentti vaikuttaa lapsen kykyyn sopeutua uusiin ympäristöihin. Toiset lapset ovat uteliaita ja lähtevät innoissaan

tutkimaan uutta ympäristöä ja kohti uusia haasteita. Toisilla lapsilla uuteen ympäristöön sopeutuminen vie enemmän aikaa. (Pöyhönen & Livingston, 2023, s. 38–40.)

Kasvattajan ratkaisukeskeinen toimintatapa perustuu molemminpuoliseen luottamukseen – lapsi luottaa kasvattajan turvaan ja kasvattaja uskoo lapsen voimavaroihin. Ratkaisukeskeisyys on yhteinen matka kohti yhteisiä tavoitteita. Kasvattajan täytyy vain luopua aikuis- ja asiantuntijaroolistaan ja antaa tilaa lapsen ajatuksille ja pohdinnalle, sillä lapset ovat usein paljon viisaampia kuin kasvattajat olettavat. Kun lapsi saa olla osallisena toimintatapojen ja sääntöjen suunnittelussa, hänellä on suurempi motivaatio myös noudattaa luotuja sääntöjä. Kasvattaja kuitenkin asiantuntijana varmistaa sääntöjen ja toimintatapojen turvallisuuden ja selittää niiden merkityksen lapselle. Ratkaisukeskeisyys on kysymysten esittämistä ja pohtimista, kuinka tavoitteet saavutetaan. Lähes jokaiselle, elleivät ne ole täysin absurdeja, lapsen esittämälle toimintatavalle voi antaa mahdollisuuden, eikä haittaa, vaikka ne eivät aina onnistu. Joskus pieni hassuttelu ja nauraminen epäonnistumiselle lujittaa kasvattajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja innostaa kokeilemaan uutta toimintatapaa. (Saukkola & Laane, 2021, s. 59–62.)

3.2 Huoltajien tukeminen varhaiskasvatuksen aloituksessa

Varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyvä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö voidaan aloittaa esimerkiksi henkilökohtaisella keskustelulla tai varhaiskasvattajan vierailulla lapsen ja perheen kodissa. Kotikäynnillä lapsi voi tavata varhaiskasvattajan omassa, tutussa ja turvallisessa ympäristössään, ja tämä voi auttaa turvallisuudentunteen rakentumisessa. Se voi olla myös huoltajille rennompaa paikkaa tutustumiselle. Vieraan ihmisen kutsuminen omaan kotiin voi herättää huoltajissa myös esimerkiksi pelkoa tai muita epämiellyttäviä tunteita, joten on tärkeää huomioida huoltajien toiveet varhaiskasvatukseen tutustumisen tavoista. (Ahonen & Roos, 2021, s. 37–38.)

Lapsen ja huoltajan välille on ensimmäisten vuosien aikana syntynyt vahva kiintymyssuhde, joka on haavoittuvassa asemassa varhaiskasvatuksen alkaessa.

Tämä vaihe on monesti stressaava sekä huoltajille että lapsille. Se, miten kasvattajat onnistuvat vahvistamaan lapsen ja huoltajan kiintymyssuhdetta, vaikuttaa lapsen kykyyn myöhemmällä iällä solmia ihmissuhteita. Huoltajille on tärkeää kertoa jo aloituskeskustelussa mahdollisesti tulevasta eroahdistuksesta sekä keinoista, joilla eroahdistusta voidaan lievittää. Eroahdistuksen lieventäminen on olennainen osa varhaiskasvatuksen aloitusta. Eroahdistus voi näkyä monin eri tavoin. Varhaiskasvatuksen aloitus voi näkyä kotona esimerkiksi väsymyksenä, ruokahaluttomuutena, univaikeuksina, itkuisuutena, lyömisenä tai syrjään vetäytymisenä. Lapset saattavat takertua huoltajiin etenkin tuonti- ja hakutilanteissa. Lapsilla voi olla tarve viestittää huoltajille jätetyksi tulemisen tunteesta, joka voi näyttäytyä haluttomuutena lähteä kotiin. (Stubbe, 2024.)

Lapsen kokemasta eroahdistuksesta tulee kertoa huoltajalle ja kannustaa huoltajia kertomaan myös illan tapahtumista kasvattajille. Ensimmäisten viikkojen ajan kasvattajan olisi hyvä kysellä aktiivisesti huoltajilta, miten lapsi reagoi kotona varhaiskasvatuksen aloitukseen. Kasvattajat tukevat lapsen ja huoltajan välistä kiintymyssuhdetta puhumalla lapsen kanssa lapsen huoltajista ja myös kuvat perheestä voivat auttaa lasta pitämään perheen mielessä koko päivän. Kasvattajan keskustellessa päivän aikana lapsen kanssa kodin tapahtumista lapsen turvallisuuden tunne kasvaa ja jatkuvuus perheeseen säilyy. (Stubbe, 2024.)

Varhaiskasvatuksen aloitusvaihe voi herättää huoltajissa myönteisten tunteiden lisäksi myös huolta ja haikeutta uudenlaisen elämäntilanteen edessä. Luottamuksen rakentuminen varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa on keskeistä. Ennen huoltajien ja kasvattajan välisen luottamuksen rakentumista huoltajat saattavat pohtia luottamustaan varhaiskasvatukseen instituutiona. Huoltajien huolet esimerkiksi lapseen tai perheen yksityisyyteen liittyen voivat vaikuttaa vuorovaikutukseen huoltajien ja henkilöstön välillä ja sitä kautta luottamuksellisen suhteen syntymiseen. Jyväskylän yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan äidit havainnoivat varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa kasvattajien toiminnan ennustettavuutta, ammatillista toimintaa ja roolia sekä muun muassa perheen toiveiden ja lapsen tarpeiden huomioimista ja sopimuksista kiinni pitämistä. Toimipaikkoihin tehtyjen tutustumiskäyntien koettiin edistävän luottamuksen rakentumista, kun äidit pääsivät seuraamaan kasvattajien toimintaa ja päiväkodin arkea.

Ensimmäisten varhaiskasvatuksessa vietettyjen kuukausien jälkeen luottamuksen todettiin syvenevän ja muuttuvan henkilökohtaisemmaksi niin kasvattajien ja äidin, kuin myös lapsen ja kasvattajien välillä. Luottamuksen syvennyttyä tulee myös esimerkiksi asioiden puheeksi ottamisesta helpompaa ja avoimempaa. (Rutanen & Laaksonen, 2020, s. 350–351, s. 353–354, s. 357–358.)

Kun äitien luottamus oli edennyt institutionaalisen tason luottamuksesta varmuuden tasolle, äidit kiinnittivät huomiota muun muassa kasvattajien sensitiivisyyteen lapsen ja äidin kohtaamisessa, positiiviseen kommunikaatioon sekä vuorovaikutuksen laatuun. Kun äidit havaitsivat lapsensa viihtyvän ja voivan hyvin varhaiskasvatuksessa, se osoitti äideille, että varhaiskasvattajat vastaavat heidän lapsensa tarpeisiin sensitiivisesti. Oman ryhmän kasvattajat tulivat lapsille tärkeiksi ja samoin tietyt kasvattajat muodostuivat tärkeiksi myös lasten äideille, kun vuorovaikutus koettiin heidän kanssaan avoimeksi ja helpoksi. Vuorovaikutuskokemukset vaikuttavat luottamuksen rakentumisen tasoon, ja luottamus syntyy yhteisen keskustelun ja kohtaamisten kautta. Tutkimuksen mukaan äitien luottamus muodostui syvimmäksi niitä kasvattajia kohtaan, joiden kanssa he keskustelivat eniten ja jotka olivat läsnä esimerkiksi päiväkotiin tullessa tai sieltä lähtiessä. Myös se, kenen kasvattajan seurassa lapsi viihtyi, vaikutti myös äitien luottamuksen syntymiseen. Kun huoltajat ja varhaiskasvattajat toimivat hyvässä yhteistyössä keskenään, se vaikuttaa myös vuorovaikutukseen ja toimimiseen lapsen kanssa. Kasvattajien ja huoltajien välinen luottamus ja avoin vuorovaikutus auttavat lasta sopeutumaan varhaiskasvatuksen aloitukseen. (Rutanen & Laaksonen, 2020, s. 364–365, s. 368–369.)

Varhaiskasvatuksen aloitus voi herättää huoltajissa pohdintaa siitä, mitä hyötyä tai haittaa varhaiskasvatuksesta on omalle lapselle ja vastaako varhaiskasvatus lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Mikäli lapsella on havaittu tuen tarvetta jo ennen varhaiskasvatuksen aloitusta, varhaiskasvatus pystyy tarjoamaan lapselle tukea ja rutiineja lapsen päivään. Varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan lapsen terapioita päivän aikana, jolloin perheelle jää enemmän vapaa-aikaa yhdessäoloon. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää lapselle myös tukitoimena, vaikka lapsen huoltajat eivät työnsä tai opiskelun vuoksi tarvitsisi lapselleen varhaiskasvatuspaikkaa. Tukitoimena voi olla esimerkiksi lapsen

suomen kielen kehityksen tukeminen tai perheessä saattaa olla arjen hallintaan liittyviä haasteita erilaisien syiden takia. Huoltajilla voi olla pelkoja lapsen tuen toteutumisesta, turvallisuudesta ja terveydestä. Kasvattajan sensitiivinen työote luo ensiarvoisen tärkeän vuorovaikutuksellisen, turvallisen ja luottamuksellisen suhteen huoltajiin. (Salminen & Salonen, 2022, s. 218.)

Australiassa, Wollolongin yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan huoltajien rehellisyys ja avoimuus lapsensa tarvitsemasta tuesta vaikutti myönteisesti lapsen varhaiskasvatuksen aloitukseen. Kun lapsen tuen tarpeet ovat kasvattajien tiedossa, tukitoimet voidaan aloittaa heti varhaiskasvatuksen alkuvaiheessa ja se tukee myös lapsen osallisuutta ja sopeutumista lapsiryhmään. Jotta lapselle voidaan tarjota mahdollisimman hyvää tukea varhaiskasvatuksessa, tarvitaan yhteistä keskustelua ja tiedonkulkua huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Avoin vuorovaikutus kasvattajien ja huoltajien välillä on ratkaisevan tärkeää. Hyvää varhaiskasvatuksen aloitusta edisti tutkimuksen mukaan myös se, että varhaiskasvatuksen henkilöstö oli halukas tekemään yhteistyötä lapsen jo olemassa olevan tuki- ja palveluverkoston kanssa. Aktiivinen verkostoyhteistyö lisäsi huoltajien luottamusta siihen, että kasvattajat ovat halukkaita ymmärtämään ja tuntemaan heidän lastaan ja hänen tarpeitaan paremmin. Tutkimuksen mukaan henkilöstön avoimuus ja tasavertainen kohtelu perheitä kohtaan, lapsen vammaisuudesta tai tuen tarpeesta riippumatta, vaikutti myönteisesti varhaiskasvatuksen aloitukseen. (Warren ym., 2016, s. 22.)

Työntekijällä tulee olla myös taito säädellä työntekijän sekä asiakkaan välistä suhdetta säilyttääkseen oman ammatillisuutensa, toimimatta kuitenkaan liian etäisesti, jotta luottamuksellinen suhde asiakkaaseen voi syntyä ja mahdollisuus ymmärretyksi tulemiselle säilyisi. Vuorovaikutustilanteissa ilmenevien psyykkisten ilmiöiden tunnistamisen avulla työntekijä oppii, millä tavoin eri tilanteissa kannattaisi toimia. Esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakas, kuten lapsen huoltaja, kokee olonsa epävarmaksi, työntekijän olisi tärkeää pohtia, miten hän voisi rauhoittaa ja tukea huoltajaa mentalisoimaan tilannetta paremmin sekä näkemään vaihtoehtoisia näkökulmia asioihin. (Kauppi, 2014, s. 24–25.)

Mentalisaatio on tärkeä taito niin lapsen kuin myös perheiden kanssa tehtävässä työssä. Luodakseen luottamuksellisen ja merkityksellisen yhteyden asiakkaaseen työntekijän tulee myös osoittaa empatiaa asiakasta kohtaan sekä tuottaa asiakkaalle kokemus siitä, että hän tulee kuulluksi ja ymmärretyksi. (Kauppi, 2014, s. 24–25.) Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisvaatimukseen kuuluu luoda ammatillinen vuorovaikutussuhde asiakkaaseen sekä tavoitteellisesti ja voimavaraistaen tukea ja ohjata jokaista asiakasta sekä hänen perhettään (Dia-konia-ammattikorkeakoulu, i.a.).

Mentalisaatiokyvyllä on yhteys sekä sosiaalisiin taitoihin että myös sosiaaliseen herkkyyteen. Mentalisaatio on muun muassa myönteistä uteliaisuutta esimerkiksi lapsen tunteita ja tarpeita kohtaan, kuten myös sen sietämistä, ettei kaikkea voi eikä tarvitsekaan tietää. (Kalland, 2014, s. 28–31.) Voimakkaat tunnekokemukset, kuten stressi ja elämäncrisit, voivat ajoittain heikentää ihmisen kykyä huomioida toisen ihmisen näkemyksiä tai havaita asioiden ja tilanteiden kokonaisuuksia (Kauppi ym., 2014, s. 14–24). Lisäksi väsymys, ärtymys, suuttumus, kiihdytynyt mielentila sekä mielen kuormittuminen voivat olla esteenä hyvälle mentalisaatiolle. Oleellista sosiaalisessa kanssakäymisessä onkin aito välittäminen sekä vastavuoroisuus, joihin liittyy oleellisesti taito huomioida toisia sekä kyky hyväntahtoisuuteen ja rakentavaan toimintaan. (Kalland, 2014, s. 34–35.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin koulutuksen sisältöä ja tuottaa tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomi voisi olla osallisena alle 3-vuotiaan lapsen varhaiskasvatuksen aloituksessa. Tutkimuksen yhteistyökumppanina toimi Kirkkonummen kunta. Varhaiskasvatuksen uudistuvat tehtäväkuvat asettivat tarpeen määritellä työtehtäviä uudestaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli selkiyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työroolia. Opinnäytetyön työelämäkumppani voi hyödyntää tutkimuksen tuottamaa

tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan arvioimisessa ja kehittämässä. Tutkimuksen punaisena lankana toimi tutkimuskysymys: Mikä on varhaiskasvatuksen sosionomin rooli alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa?

Webropol-kyselyn avulla kerättiin tietoa siitä, miten varhaiskasvatuksen sosionomien monipuolista ammatillista osaamista hyödynnetään varhaiskasvatuksen aloituksessa Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyvät työtehtävät jakautuvat varhaiskasvatusyksiköissä työskentelevän kasvatushenkilöstön kesken. Tutkimuksella selvitettiin myös, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa tulisi vastaajien mielestä kehittää alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloituksessa.

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANI

5.1 Kirkkonummen kunnallinen varhaiskasvatus

Opinnäytetyön tekijät työskentelevät Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, joten työelämäkumppanin valinta oli luontevasti oma työnantaja. Kirkkonummi on jatkuvasti kasvava kunta pääkaupunkiseudulla Läntisellä Uudellamaalla. Asukkaita Kirkkonummella on noin 40 000, joista ruotsinkielisiä on noin kuusitoista prosenttia. (Kirkkonummen kunta, i.a.-a.)

Kirkkonummen kunnassa toimii kaksikymmentäyksi kunnallista varhaiskasvatus-toimipaikkaa sekä viisitoista yksityistä varhaiskasvatustoimipaikkaa. Kirkkonummen päiväkodit sijaitsevat lähellä metsiä ja Kirkkonummen varhaiskasvatussuunnitelmassa panostetaan ympäristökasvatukseen ja luonnossa liikkumiseen. Luontoa hyödynnetään monipuolisesti ja tavoitteellisesti pedagogisessa toiminnassa. Kirkkonummen kunta järjestää myös avointa varhaiskasvatusta

asukaspuistoissa alle kouluikäisille kotona hoidettaville lapsille ja perheille. Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan Vihreä lippu -ohjelmaa tukemaan kestävästä kehitystä ja kestävästä elämäntapaa. (Kirkkonummen kunta, 2023, s. 37.) Kirkkonummi kuuluu Kuuma-seutu alueeseen. Kuuma-seudun alueeseen kuuluvat pääkaupunkiseudun ympärillä olevat kunnat: Järvenpää, Vihti, Hyvinkää, Mäntsälä, Sipoo, Tuusula, Pornainen, Nurmijärvi, Kerava ja Kirkkonummi. Kuuma-seudun kunnat tekevät yhteistyötä kilpailukyvyyn ja tunnettuuden vahvistamiseksi. (Kuuma-seutu, i.a.)

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaus (Liite 3) on laadittu yhteistyössä Kuuma-seudun kuntien kanssa. Nykyisessä tehtävänkuvauksessa varhaiskasvatuksen sosionomin tärkein tehtävä on tunnistaa perheiden hyvinvointiin liittyvät asiat sekä lapsen hyvinvointiin liittyvät kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen tarpeet ja vastata tuen toteutuksesta omalta osaltaan lapsiryhmässä sekä vastata huoltajien ja lasten osallisuuden toteutumisesta varhaiskasvatuksessa. Toiseksi tärkeimmäksi työtehtäväksi määritellään hyvinvointialueen kanssa tehtävä monialainen yhteistyö sekä perheiden ohjaaminen palveluiden pariin. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa monialaisesta yhteistyöstä lapsen varhaiskasvatuksen aikana perheen ja lapsen hyvinvointiin liittyvissä asioissa lapsen vaihtaessa ryhmää tai varhaiskasvatuksen toimipaikkaa.

Työelämäkumppanin edustajat toimivat taustatukena ja ideoijina opinnäytetyön tutkimuksen teon taustalla. Tutkimukselle haettiin tutkimuslupaa työelämäkumppanin edustajalta, kun opinnäytetyön suunnitelma oli valmis. Tutkimukseen valikoitui kolme Kirkkonummen kunnallista varhaiskasvatuksen toimipaikkaa, joissa tällä hetkellä työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomeja. Näin tutkimukseen ajateltiin saatavan tietoa Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa jo työskentelevien varhaiskasvatuksen sosionomien työtehtävistä varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa. Lisäksi tutkimukseen valikoitui kolme muuta varhaiskasvatuksen toimipaikkaa. Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen johtohenkilöstö valitsi tutkimuksen kohteena olevat varhaiskasvatuksen toimipaikat yhdessä Kirkkonummen kunnan palvelupäälliköiden kanssa. Ne varhaiskasvatuksen toimipaikat, joissa opinnäytetyön tekijät työskentelevät, rajattiin kyselyn ulkopuolelle. Opinnäytetyön tekijät eivät olleet mukana valitsemassa tutkimuksen

kohteeksi valittavia varhaiskasvatuksen toimipaikkoja. Webropol-kysely (liite 1) saatekirjeineen (liite 2) lähetettiin tutkimukseen valikoituneiden varhaiskasvatuksen toimipaikkojen johtajille, jotka välittivät ne eteenpäin tutkimuskohteille, eli varhaiskasvatuksen toimipaikkojen kasvatushenkilöstölle.

5.2 Varhaiskasvatuksen aloitusprosessi Kirkkonummella

Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa aloitusprosessi alkaa siitä, kun huoltajat saavat päätöksen varhaiskasvatuspaikasta sähköisesti Suomi.fi-palvelun kautta tai kotiosoitteeseen kirjeenä. Varhaiskasvatuksen toimipaikasta otetaan perheeseen yhteyttä aloituskeskustelun sopimiseksi ja heille lähetetään sähköinen yhteistyölomake täytettäväksi. Yhteistyölomaketta käytetään aloituskeskustelun pohjana. Kirkkonummen kunnallinen varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuden perheisiin ja lapsiin tutustumiseen lapsen kotona tai vaihtoehtoisesti muussa lapselle tutussa ympäristössä. Tämän jälkeen alkaa tutustuminen varhaiskasvatusympäristöön. (Kirkkonummen kunta, i.a.-b.)

Tutustumiskäynnin tarkoituksena on tutustua lapseen sekä lapsen että hänen perheensä kulttuuriin lapselle tutussa kasvuympäristössä. Tutustumiskäynti luo luottamuksellisen pohjan vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä lapselle turvallisen siirtymisen varhaiskasvatukseen. Tutustumisjakson kesto suunnitellaan lapsen tarpeiden mukaan yhdessä huoltajien kanssa. Lapsi tutustuu varhaiskasvatuksen eri tilanteisiin yhdessä huoltajan kanssa. (Kirkkonummen kunta, 2023, s. 20.)

6 TUTKIMUS-, AINEISTON KERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT JA ANALYYSI

Tutkimuksessa on kyse laadullisesta tutkimuksesta eli tavoitteena on kuvata sitä, millaisia näkemyksiä tutkittavilla on tutkimuksen aiheeseen liittyen (Hirsjärvi ym., 2009, s. 160). Tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan tapaa, jolla tutkijat keräävät tietoa ja havaintoja tutkittavana olevasta kohteesta (Hirsjärvi ym., 2009, s. 183). Opinnäytetyön tutkimuksen otannaksi on määritelty valikoiduissa Kirkkonummen kunnallisissa varhaiskasvatuksen toimipaikoissa työskentelevä kasvatushenkilöstö, yhteensä satakaksikymmentäviisi henkilöä. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on syvä ymmärrys tutkimuksen kohteesta. Kvalitatiivinen tutkimus ei pyri tuottamaan yleistettävissä olevaa tietoa. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 181–182.) Käsillä oleva tutkimus on kartoitustutkimus eli eräänlainen syväluotaus varhaiskasvatuksessa työskentelevien, otantaan kuuluvien henkilöiden näkökulmista tutkittavaan ilmiöön liittyen.

Tutkimukseen valittiin aineistonkeruumenetelmäksi kysely. Aineistonkeruumenetelmän valintaa puolsi kyselyn helppo toteutettavuus sekä se, että kyselyn avulla tavoitetaan laaja otanta tutkittavia yksilöitä (Hirsjärvi ym., 2009, s. 195, s. 201). Sähköiseen muotoon laadittu kysely oli myös ekologinen toteuttaa, koska sitä ei välitetty vastaajille paperimuodossa. Kysely sisälsi kolme monivalintakysymystä sekä yhden avoimen kysymyksen. Avoimella kysymyksellä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä ja avoimeen kysymykseen vastatessa tutkittavalla eli kyselyn vastaajalla oli mahdollisuus ilmaista itseään omin sanoin. Opinnäytetyön tekijät poimivat vastauksista keskeisimmät teemat, jotka esiintyivät vastauksissa ja kuvasivat vastaajan ajatusmaailmaa ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä.

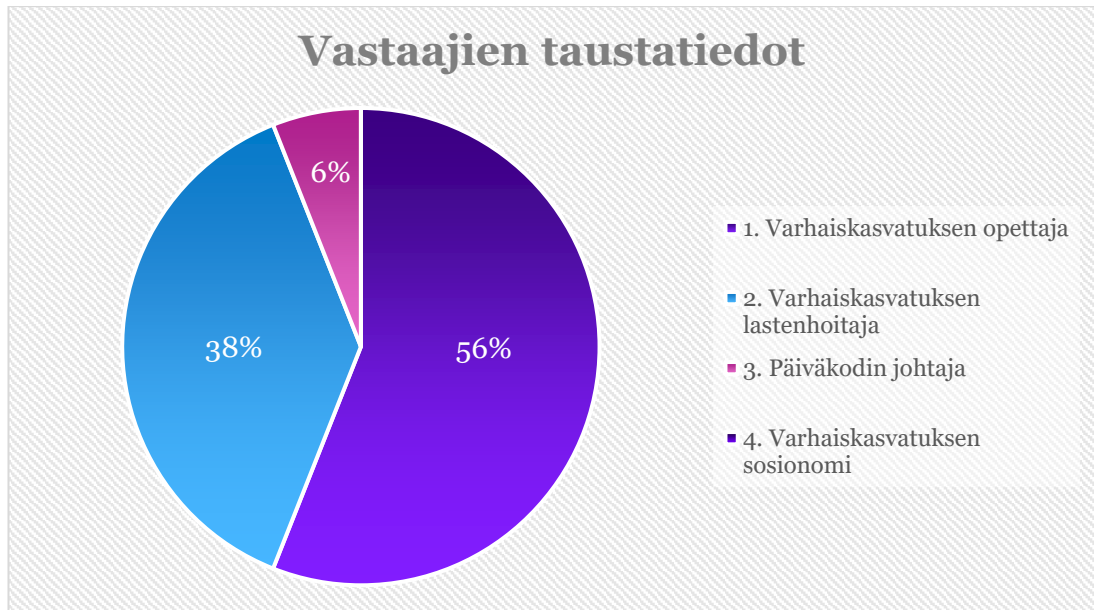
Monivalintakysymyksillä selvitettiin vastaajien taustatietoja ja tämänhetkistä ammattinimikettä. Monivalintakysymysten vastauksia oli helppoa vertailla, koska kyselyn vastaajat vastasivat samaan kysymykseen, joissa oli samat vastausvaihtoehdot. Opinnäytetyön tekijöiden ei tarvinnut tulkita vastauksia, vaan monivalintakysymysten vastaukset tuottivat helposti analysoitavaa ja litteroitavaa tietoa suoraan sähköisesti. Hirsjärven ym. (2009, s. 224) mukaan tavat, joilla

tutkimusaineistoa analysoidaan, voidaan jakaa yksinkertaistaen kahteen eri tapaan. Selittävä analysointitapa on käytössä usein tilastoanalyysijä tehtäessä sekä pyrittäessä tekemään päätelmiä tutkimuksen kohteesta. Ymmärtävä lähestymistapa tutkimuksen analysoinnissa on käytössä silloin, kun tehdään päätelmiä sekä laadullista analyysia. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 224.) Käsillä olevassa opinnäytetyössä käytettiin tutkimustulosten analysoinnissa teemoittelu-menetelmää. Opinnäytetyön tekijät etsivät analysoitavana olevan avoimen kysymyksen vastauksista toistuvia teemoja ja samankaltaisuuksia.

7 AINEISTO JA TUTKIMUSTULOKSET

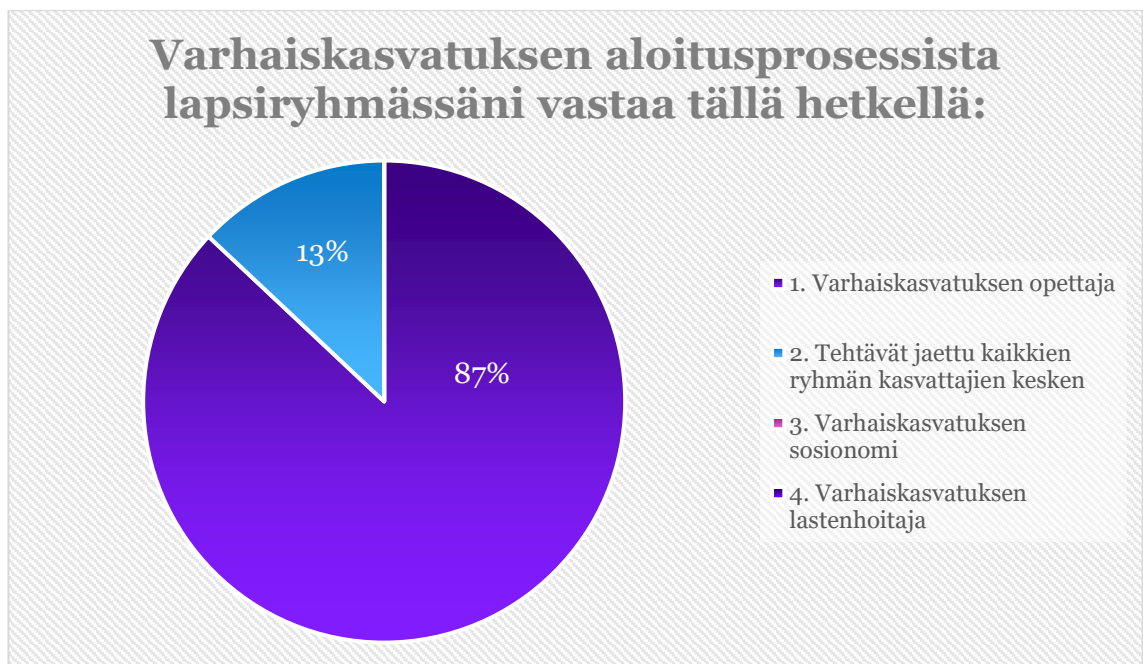
Tutkimukseen valikoituneiden varhaiskasvatuksen toimipaikkojen esihenkilöt välittivät sähköisen kyselyn kasvatushenkilöstölleen, joita oli yhteensä 125 henkilöä. Kysely oli avoinna 24.9.2024–7.10.2024. Kyselyn alkuperäiseen määräaikaan mennessä kyselyyn oli vastannut vain seitsemän henkilöä, joten vastausaika pidennettiin 14.10.2024 asti. Lopullinen vastausten määrä oli kuusitoista. Kyselyn vastausprosentti oli 12,8. Varhaiskasvatuksen opettaja Elina Tuomiharju-Wahlmanin (henkilökohtainen tiedonanto 12.10.2024) mukaan vähäinen vastausten määrä johtui varhaiskasvatushenkilöstön työkiireestä. Varhaiskasvatuksen opettajat laativat samaan aikaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmia. Lisäksi koko varhaiskasvatushenkilöstöllä oli useampi kysely vastattavana koskien ruokapalveluita, lasten ympäristökasvatusta ja työhyvinvointia. Opinnäytetyön tekijät eivät voineet ennakolta tietää henkilöstölle lähetettävistä muista kyselyistä.

Kyselyn vastaajista 56 % oli varhaiskasvatuksen opettajia, 38 % varhaiskasvatuksen lastenhoitajia ja 6 % päiväkodin johtajia (kuvio 1).

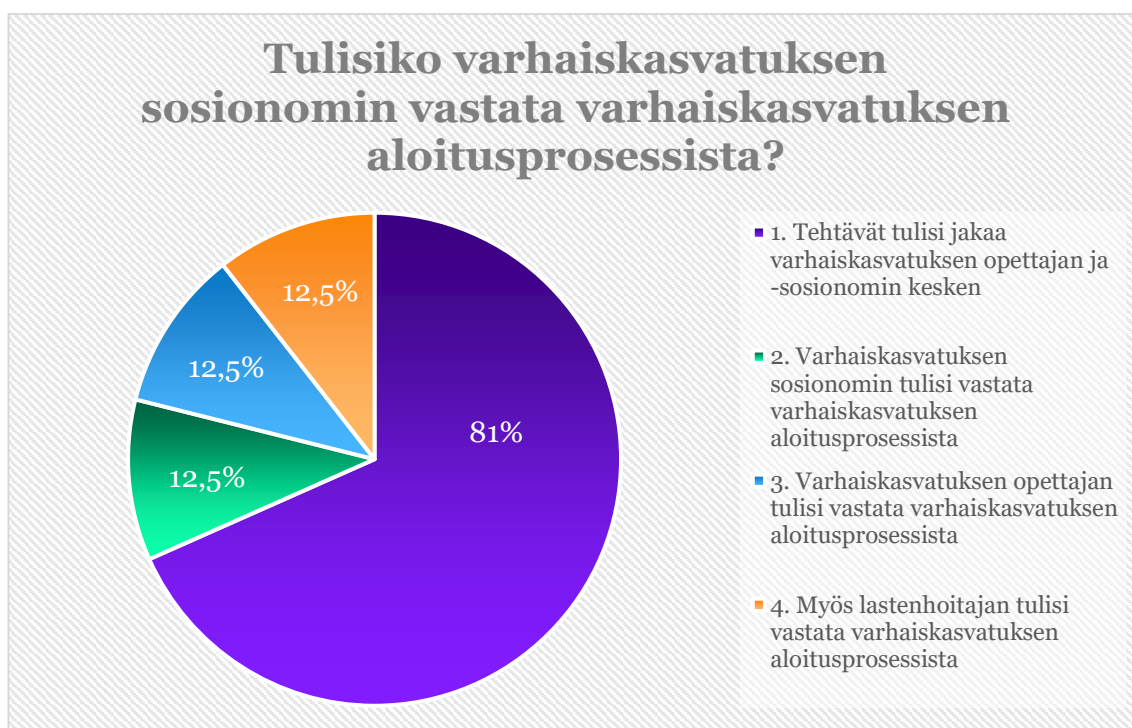
Kuvio 1. Vastaajien taustatiedot

Kyselyn vastausten perusteella lokakuussa 2024 varhaiskasvatuksen aloitusprosessista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja, 87 %. Vastaajista 13 % ilmoitti, että aloitusprosessiin kuuluvat vaiheet on jaettu kaikkien ryhmän kasvattajien kesken (kuvio 2).

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen aloitusprosessista vastaa tällä hetkellä

Vastaajista 81 % oli sitä mieltä, että lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessin tehtävät tulisi jakaa sekä varhaiskasvatuksen opettajan että varhaiskasvatuksen sosionomin kesken. Vastaajista 12,5 % oli sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen opettajan tulisi vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista. Vastaajista 12,5 % puolestaan oli sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen sosionomin tulisi vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista. Vastaajista 12,5 % jakaisi lapsen aloitusprosessin kaikkien kasvattajien kesken. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomin vastata varhaiskasvatuksen aloitusprosessista?

Vastaajista seitsemän vastasi avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin, mihin tehtäviin varhaiskasvatuksen sosionomin tulisi keskittyä alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa. Vastauksia avoimeen kysymykseen tuli yhteensä puoli A4-sivua fonttikoolla 10 ja rivivälillä 1. Avoimen kysymyksen vastausten teemoina korostuivat perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen rakentaminen lapseen ja perheeseen, päivittäiset kohtaamiset, lapsen turvallisuus, perheisiin tutustuminen, tiimityöskentely sekä kotikäynti.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin katsottiin kuuluvan lapsen tukeminen ryhmään kiinnittymisessä, aktiivinen osallistuminen lapsen varhaiskasvatuspäivään, turvallisen ja luotettavan ympäristön luominen lapselle sekä sensitiivinen vuorovaikutus lasten ja huoltajien kanssa. ”Ehdottomasti luottamuksen rakentamiseen sekä lapsen, että koko perheen kanssa”, vastaaja 1. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväksi katsottiin kuuluvan myös perheen kokonaistilanteeseen tutustuminen ja mahdollisten tuen tarpeiden kartoittaminen sekä tukitoimista kertominen perheelle. ”Sosionomilla on enemmän tietoa siitä, mihin perhettä voisi ohjata ja mistä voisi saada apua arjen haasteisiin”, vastaaja 2. Mikäli perhe tulee eri kulttuurista, varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin katsottiin kuuluvan myös kulttuurieroista keskusteleminen perheen kanssa.

Avoimen kysymyksen vastauksissa mainittiin opettajan työtaakan keventyminen, kun opettajat ja sosionomit voivat jakaa vastuuta ja työtehtäviä. Neljässä vastauksessa mainittiin tiimin keskinäinen yhteistyö. Tiimin yhteistyöhön liittyen vastauksissa mainittiin tiimin sisäinen informointi, jatkuva keskustelu, yhteisten pelisääntöjen luominen muun tiimin kanssa sekä tiimin toiminnan johdonmukaisuus. Myös hyvinvointialueen perhepalvelun ja lastensuojelun kanssa tehtävän yhteistyön katsottiin kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin vastuualueisiin sekä ylipäätään verkostotyön, sillä sosionomilla on siihen tarvittavaa osaamista. ”Sosionomilla on paljon osaamista verkostotyöstä”, vastaaja 3. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloituksessa katsottiin myös kuuluvan moninaisten perheiden tukeminen ja heidän ohjaamisensa tarvittavien palveluiden piiriin.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyötä varten haettiin ja saatiin tutkimuslupa Kirkkonummen kunnalta, kun opinnäytetyön suunnitelma oli hyväksytty. Tutkimuslupaa haettiin Kirkkonummen kunnan omalla tutkimuslupalomakkeella Kirkkonummen kunnan

varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijalta (Kirkkonummen kunta, 2021). Opinnäytetyö on julkinen asiakirja eikä opinnäytetyö sisällä salassa pidettäviä henkilötietoja (Arene, 2020, s. 24). Kysely toteutettiin anonyymisti, eli vastaajia ei voi tunnistaa vastauksista. Tutkimuksessa käytetty Webropol-kysely vastauksineen poistetaan kokonaisuudessaan heti opinnäytetyön valmistuttua. Tavoitteena oli löytää mahdollisimman luotettavaa ja tuoretta aineistoa. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta oli saatavilla rajallinen määrä tutkittua tietoa, mutta tieto osoittautui ajankohtaiseksi ja hiljattain tutkituksi.

Kysely oli helppo, ekologinen ja nopea tapa kerätä tutkimusaineistoa. Haasteeksi muodostui kuitenkin vastaamattomuus eli se, että kaikki kyselyn saaneet henkilöt eivät vastanneet kyselyyn ja otanta jäi näin ollen niukaksi. Kyselyssä tutkijan ei ole mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä, joten kyselyn laadinnassa tulee olla huolellinen ja siihen tulee varata aikaa (Hirsjärvi ym., 2009, s. 195). Kyselyn vastauksista esiin nousevat teemat ja ajatukset olivat opinnäytetyön tekijöiden tulkintoja vastaajien ajatuksista. Varmuutta ei voitu saada esimerkiksi siitä, kuinka tosissaan vastaajat olivat vastanneet kyselyn kysymyksiin tai olivatko jotkut vastaajat mahdollisesti ymmärtäneet jonkin kysymyksen eri tavalla kuin jotkut toiset vastaajat. Kyselystä saatu tieto on tulkinnanvaraista ja sitä ei voida pienen vastausprosentin vuoksi yleistää.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin alusta alkaen oli selvää, että haluamme tutkia ja kehittää varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa Kirkkonummella. Työelämäkumppanin ehdotuksesta rajasimme tutkimuksemme koskemaan alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatuksen aloitusprosessia ja kuinka siinä voitaisiin hyödyntää varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillista osaamista. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvien kehittämisestä voisi varmasti tehdä lisää tutkimusta,

sillä aihe on ajankohtainen ja varhaiskasvatuksen sosionomien ammatillinen osaaminen on monelle ammattilaisellekin vielä tuntematonta.

Sekä lapset että heidän huoltajansa tarvitsevat varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa rinnalla kulkijan, joka kannattelee lapsen ja huoltajan välistä vuorovaikutussuhdetta. Alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusprosessi on monivaiheinen ja siinä tulisi korostua erityisesti perheiden tukeminen, yhteistyön rakentaminen ja kulttuuristen erojen huomioiminen. Luottamuksen rakentaminen, perheen kokonaistilanteen kartoitus, kulttuurinen sensitiivisyys ja yhteisten toimintatapojen luominen ovat keskeisiä tehtäviä, joihin varhaiskasvatuksen sosionomi voi keskittyä alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa. Tutkimamme teorian tiedon perusteella varhaiskasvatuksen aloitus on suuri elämänmuutos koko perheelle ja se olisi tärkeää huomioida entistä paremmin.

Varhaiskasvatuksen sosionomi on kohtaamisen ammattilainen, joka osaa varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa kohdata ja huomioida pienen lapsen lisäksi myös hänen koko perheensä. Luottamus rakentuu kohtaamisista, avoimuudesta ja perheen näkemysten ja toiveiden sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimisesta. Varhaiskasvatuksen sosionomi vahvistaa osaamisellaan muun muassa lasten ja perheiden osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä yhteisöllisyyttä monipuolisesti varhaiskasvatuksen arjessa (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2023).

Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus antaa monipuoliset valmiudet moninaisten lasten ja perheiden kohtaamiseen, osallisuuden tukemiseen ja monialaiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuntee lapsiperheiden palveluiden kokonaisuuden ja toimii siten luontevasti linkkinä varhaiskasvatuksen ja muiden palveluiden ja yhteistyötahojen välillä. Varhaiskasvatuksen sosionomi ennaltaehkäisee työssään myös lasten ja perheiden syrjäytymistä ja huono-osaisuutta. (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2023.)

Varhaiskasvatuksen sosionomi voi toimia tärkeänä tukena niin perheille kuin myös muille varhaiskasvattajille, ja hänen asiantuntemuksensa verkostotyössä ja tukipalveluissa on arvokasta. Varhaiskasvatuksen sosionomien sosiaalipedagoginen osaaminen sekä varhaiskasvatuksen opettajien pedagoginen osaaminen

täydentävät toisiaan varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa ja niitä tulisi pitää yhtä tärkeinä. Yhtä arvokkaana tulisi mielestämme pitää myös sitä, että varhaiskasvatuksen opettajien lailla myös varhaiskasvatuksen sosionomeille kuuluisi työssään suunnittelu-aikaa, jolla valmistautua esimerkiksi perheiden kohtaamiseen tai osallisuuden edistämiseen lapsiryhmässä.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvausten kehittäminen on ajankoh- taista koko Suomessa. Tarvitaan yhteistä, eri ammattiryhmien välistä keskuste- lua, jotta jokaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisen osaaminen tunnistettaisiin ja siten myös hyödynnettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla. Olisi tärkeää, että varhaiskasvatuksen sosionomit saisivat tehdä osaamistaan vastaavaa työtä ja että heidän monipuolinen osaamisensa näkyisi myös tehtävänkuvuissa. Uuden tehtävänimikkeen tullessa varhaiskasvatuksen kentälle tullaan mahdollisesti muokkaamaan myös nykyisiä, varhaiskasvatuksen kentällä jo vakiintuneita teh- tävänkuvia, jotta jokaisen ammattinimikkeen osaaminen voitaisiin hyödyntää tehokkaasti ja yhdistää ne eheäksi kokonaisuudeksi.

Varhaiskasvatuksen sosionomi kehittää jatkuvasti ammatillista osaamistaan ja tiedostaa sen olevan jatkuva prosessi (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2023). Opin- näytetyön prosessi kasvatti ammatillista identiteettiämme ja vahvisti ammatillista osaamistamme. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme käyneet jatkuvasti ra- kentavaa ammatillista keskustelua tutkimusaiheestamme. Toimimme tämän opinnäytetyön tekijöinä ikään kuin varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillisen osaamisen sanansaattajina ja se on vahvistanut identiteettiämme tulevina var- haiskasvatuksen sosionomeina. Ammatillinen kasvumme ei tarkoita ainoastaan tietojemme ja taitojemme lisäämistä, vaan myös oman ammatti-identiteettimme vahvistamista sekä kykyä kohdata muuttuvat yhteiskunnalliset tarpeet. Tämä vaatii jatkuvaa kouluttautumista esimerkiksi lapsen kehityksen sekä perheiden monimuotoisuuden ymmärtämiseksi. Opinnäytetyöprosessin aikana opimme käyttämään tutkimustietoa kehittääksemme alle kolmevuotiaiden varhaiskasva- tuksen aloitusprosessia lapsen ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Tulevina varhaiskasvatuksen sosionomeina meidän erityisosaamisemme perheiden hy- vinvointiin liittyvien haasteiden käsittelyssä kehittyy vain käytännön kokemuksen ja syvällisen reflektoinnin kautta.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työ vaatii kykyä kohdata monenlaisissa elämäntilanteissa olevia asiakkaita empaattisesti ja ammattimaisesti. Tämä edellyttää jatkuvaa reflektointia, omien asenteiden tarkastelua ja palautteen hyödyntämistä ammatillisessa kehitymisessä. Tietotaidon ja varmuuden kehittyminen omassa työssä liittyy myös palvelujärjestelmän tuntemiseen. Kyky löytää oikeanlaisia palvelumuotoja sekä kyky ohjata asiakasta oikeanlaisten palvelujen piiriin on osa varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiosaamista. (Sosiaalialan AMK-verkosto, 2023.) Varhaiskasvatuksen sosionomin ammatti-identiteetin kehittymistä on näin ollen myös kyky hankkia tietoa. Kaikkea ei tarvitse välttämättä tietää heti itse – riittää, että on halukas hankkimaan tietoa ja kartoittamaan palveluita asiakkaan eduksi.

Kehittämällä osaamistamme varhaiskasvatuksen sosionomeina voimme luoda uusia tapoja tukea lasten hyvinvointia, edistää tasa-arvoista kasvatusta ja auttaa perheitä heidän yksilöllisissä tarpeissaan. Olemme oppineet arvioimaan omaa työtämme sekä tiimityötaitomme ovat vahvistuneet. Ammatillinen kasvumme voi tukea myös koko varhaiskasvatusjärjestelmän kehittymistä. Haluamme omalta osaltamme vaikuttaa siihen, millaiseksi varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva Kirkkonummen kunnassa muotoutuu. Ehdotukseksi jatkotutkimuskohteista voidaan nimetä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan kehittäminen esiopetusryhmässä toimiessa ja kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen voisi tehdä näkyväksi esiopetusryhmässä.

LÄHTEET

- Ahonen, L., & Roos, P. (2021). *Untuvikot: Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Arene. (2020) *Ammattikorkeakoulujen Opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.
<https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTI-SET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Cliffe, J. (2024). (Re)imagining the social pedagogy within early childhood education and care: a (re)exploration of the power and importance of relationships and connections. *International Journal of Social Pedagogy*, 13 (1).
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK), varhaiskasvatus*. Saatavilla 5.10.2024 <https://www.diak.fi/opis-kehu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-varhaiskasvatus/>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hovila, S. (3.1.2023). *Varhaiskasvatuksen sosionomi – Korkea-asteen opettajien käsityksiä sosionominkoulutuksesta ja osaamisesta*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto <https://www.utupub.fi/handle/10024/174293>
- Kalland, M. (2014). Vanhemman mentalisaatiokyky. Teoksessa A. Viinikka (toim.), *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa* (s. 28–35). Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Kangas, J. (2024). Sosionomin osaaminen varhaiskasvatuksen moniammatillisessa osaamispaletissa. Teoksessa M. Koskinen (toim.). *Varhaiskasvatuksen sosionomi – moninainen osaaja nyt ja tulevaisuudessa*. (s. 8). (Laurea-julkaisut 227). Laurea-ammattikorkeakoulu.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/868067/Laurea%20julkaisut%20227.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

- Karhu, J. (2024). Perhe ja lapsi varhaiskasvatuksen sosionomin asiakkaana – Tuukkonää tänään meidän ryhmään? Teoksessa M. Koskinen (toim.). *Varhaiskasvatuksen sosionomi – moninainen osaaja nyt ja tulevaisuudessa*. (s. 25). (Laurea-julkaisut 227). Laurea-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/868067/Laurea%20julkaisut%20227.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Kauppi, A. (2014). Mentalisaation psykoanalyttiset juuret. Teoksessa A. Viinikka (toim.), *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa* (s. 14–25). Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Kirkkonummen kunta. (i.a.-a). *Päiväkodit ja perhepäivähoito*. Saatavilla 20.3.2024. <https://kirkkonummi.fi/paivakodit-ja-perhepaivahoito/>
- Kirkkonummen kunta. (i.a.-b). *Varhaiskasvatuksen info 2024*. Saatavilla 17.4.2024. <https://kirkkonummi.fi/wpcontent/uploads/2024/01/Varhaiskasvatuksen-info-2024.pdf>
- Kirkkonummen kunta. (2.4.2021). *Tutkimuslupahakemus*. https://kirkkonummi.fi/wp-content/uploads/files/6066fda7c9105831b8000b73/Tutkimuslupahakemus_2.4.2021.pdf
- Kirkkonummen kunta. (2023). *Kirkkonummen varhaiskasvatussuunnitelma 2023*. <https://kirkkonummi.fi/wp-content/uploads/2023/09/Varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>
- Kuuma-seutu. (i.a.). *Vetovoimainen ja aktiivinen alue Uudellamaalla*. Saatavilla 11.4.2024. <https://www.kuuma.fi/>
- Kronqvist, E-L. (2017). Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa E. Hujala & M. Turha (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (s. 10–12). PS-kustannus.
- L 540/2018. Varhaiskasvatustilaki. 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#a12.2.2010-88>
- Nivala, E. (2021). Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus ja sosiaalipedagoginen osaaminen. *Academia*.

- https://www.academia.edu/67863275/Varhaiskasvatuksen_sosionomin_asiantuntijuus_ja_sosiaalipedagoginen_osaaminen
- Nivala, E., & Ryytänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus.
- Nivala, E., & Ryytänen, S. (2024). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestäväää elämää*. Gaudeamus.
- Opetushallitus. (2024). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Pöyhönen, J., & Livingston, H. (2023). *Hyvän vanhemman salaisuus*. Tuuma-kustannus.
- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., & Vepsä, P. (2022). *Ammattina sosionomi*. Sanoma pro.
- Rintakorpi, K., Holmikari, J., Jalasmäki, H., & Kukkonen, S. (toim.). (2023). Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työnkuva. Teoksessa *Ammattina varhaiskasvatuksen sosionomi*. (s. 6–12). [Laurea-julkaisu]. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792700/Laurea%20Julkaisu%202024.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Rintakorpi, K., & Holmikari, J. (2021). Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen varhaiskasvatuksessa. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2021, 22*, 241–251. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/109067/66405>
- Rutanen, N., & Laaksonen, K. (2020). Äitien luottamuksen rakentuminen kasvattajiin varhaiskasvatuksen aloituksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9(2), 349–372.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202009085791>
- Salminen, J., & Salonen, E. (2022). Alle kolmevuotiaiden lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen. Teoksessa N. Heiskanen, & M. Syrjämäki (toim.). *Pienet tuetut askeleet – varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt*. PS-Kustannus.
- Saukkola, K., & Laane, T. (2021). *Näe sydämellä – luo arvostava yhteys lapseen*. Kirsiconsulting.
- Sinkkonen, J. (2024). *Kiintymyssuhteet elämänkaaressa* (7. uud. p.). Duodecim.

- Stubbe, M. (2024). *Hoidon aloitus- pehmeä lasku*. Vanhemmuuden tuki.
<https://www.vanhemmuudentuki.fi/hoidon-aloitus/>
- Sosiaalialan AMK-verkosto. (12.12.2023). *Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>
- Talentia. (i.a.). Sosionomi (AMK). Saatavilla 6.10.2024 <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/sosionomi-amk/>
- Talentia. (2022). *Sosionomit varhaiskasvatuksessa: Opas työntekijöille ja työnantajille*. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/e3226696-9654-11edb7db-00155d64030a>
- Warren, J., Vialle, W., & Dixon, R. (2016). Transition of children with disabilities into early childhood education and care centres. *Australasian Journal of Early Childhood* 2016, 41(2), 18–26.
- Ylä-Tuuhonen, M. (29.1.2024). Samaa palkkaa. *Talentia*, 51(1), 22–24.

Liite 1. Kyselylomakkeen kysymykset

1. Mikä on tämänhetkinen työnimikkeesi?

- a. Varhaiskasvatuksen opettaja
- b. Varhaiskasvatuksen sosionomi
- c. Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- d. Päiväkodinjohtaja

2. Kuka/ketkä teidän lapsiryhmässänne vastaa lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista tällä hetkellä?

(aloitusprosessi: yhteydenotto perheisiin, aloituskeskustelu, kotikäynti, tutustumisjaksosta sopiminen) Valitse yksi tai useampi vastausvaihtoehto.

- a. Varhaiskasvatuksen opettaja
- b. Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- c. Varhaiskasvatuksen sosionomi
- d. Aloitusprosessiin kuuluvat tehtävät on jaettu kaikkien ryhmän kasvattajien kesken

3. Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvauksessa on yhtenä vastuualueena mainittu perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomin vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista? Valitse yksi tai useampi vastausvaihtoehto.

- a. Kyllä. Varhaiskasvatuksen sosionomin tulisi vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista
- b. Varhaiskasvatuksen opettajan kuuluisi vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista
- c. Lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessin tehtävät tulisi jakaa sekä varhaiskasvatuksen opettajan että varhaiskasvatuksen sosionomin kesken
- d. Myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tulisi vastata lapsen varhaiskasvatuksen aloitusprosessista

4. Mihin tehtäviin varhaiskasvatuksen sosionomin tulisi keskittyä alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa?

Liite 2. Saatekirje

SAATEKIRJE

24.9.2024

Hyvä vastaanottaja,

Tämä saatekirje ja Webropol-kysely on tarkoitettu Kirkkonummen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa työskentelevälle kasvatushenkilöstölle tutkimukseen valikoiduissa varhaiskasvatusyksiköissä.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa, kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista voitaisiin hyödyntää alle 3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen aloitusprosessissa. Voitte halutessanne tutustua varhaiskasvatuksen sosionomin ammatilliseen osaamiseen osoitteessa: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>

Tutkimuksen tekijät opiskelevat Diakonia-ammattikorkeakoulussa varhaiskasvatuksen sosionomeiksi.

Kyselytutkimuksen vastauksia tullaan käyttämään opinnäytetyön aineistona aiemmin tutkitun teoreettisen tiedon rinnalla. Valmis opinnäytetyö on luettavissa osoitteessa www.theseus.fi keväällä 2025.

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja ja vastauksia käsitellään ainoastaan tähän opinnäytetyöhön. Tutkimusaineistoa säilytetään opinnäytetyön tekijöiden OneDrive -kansiossa ja se hävitetään asianmukaisesti aineiston käsittelyn jälkeen.

Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksenne tutkimukseen osallistumisesta. Kyselyn viimeinen vastauspäivä on 7.10.2024

Toivomme teistä jokaisen vastaavan kyselyyn, jotta saamme otannasta mahdollisimman kattavan sekä samalla työntekijöiden näkemyksen päättäjien tietoon, kun varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa kehitetään Kirkkonummella.

Ystävällisin terveisin,

Senja Niemelä senja.niemela@student.diak.fi
Asta Kröger asta.kroger@student.diak.fi
Tiina Piipponen tiina.piipponen@student.diak.fi
Silja Tawast silja.tawast@student.diak.fi

Liite 3. Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvau- saus

TEHTÄVÄNKUVAUS Tehtävä ja toimipaikka

Tehtävänimike Varhaiskasvatuksen sosionomi	Palkkahinnoittelukohta taso 05VKA046 taso 10
Henkilön nimi	Työpaikka Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatus
Päiväys 24.11.2022	Vakanssinumero

Kelpoisuusehdot

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. Varhaiskasvatustilain § 27 (540/2018).

Tehtävän perustarkoitus

Työn tarkoitus: Mitä varten tehtävä on olemassa? Ketä varten työtä tehdään?

Varhaiskasvatus on varhaiskasvatustilain (540/2018) ja esiopetus on perusopetuslain (628/1998) mukaista toimintaa.

Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa monialaisesta verkostoyhteistyöstä lapsen varhaiskasvatuksen aikana sekä siirtymävaiheiden yhteistyöstä lapsen ja perheen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa perheiden ohjaamisesta palveluiden pariin oman lapsiryhmänsä osalta.

Varhaiskasvatuksen sosionomi toimii kasvatusvastuullisena lapsiryhmässä ja kasvatusyhteistyössä huoltajien kanssa. Hän osallistuu lapsiryhmänsä toiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen Kirkkonummen varhaiskasvatustilain / Kirkkonummen esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Hän tunnistaa ja arvioi lasten hyvinvointiin liittyvät kasvun ja kehityksen tarpeet sekä perheiden hyvinvointiin liittyvät asiat ja vastaa omalta osaltaan tuen toteutuksesta lapsiryhmässä.

Osallistuu toimipaikan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogiikan kehittämiseen.

Tärkeimmät tehtävät (1-6)

TEHTÄVÄT TÄRKEYSJÄRJESTYKSESSÄ
1. Tunnistaa ja arvioi lasten hyvinvointiin liittyvät kasvun ja kehityksen tarpeet sekä ja perheiden hyvinvointiin liittyvät asiat ja vastaa omalta osaltaan tuen toteutuksesta lapsiryhmässä. Vastaa lasten ja huoltajien osallisuuden toteutumisesta lapsiryhmässä.
2. Vastaa lapsen hyvinvointiin liittyvästä monialaisesta yhteistyöstä sekä perheiden ohjaamisesta palveluiden pariin oman lapsiryhmänsä osalta. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa monialaisesta verkostoyhteistyöstä lapsen varhaiskasvatuksen aikana sekä siirtymävaiheiden yhteistyöstä lapsen ja perheen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.
3. Vastaa omalta osaltaan kehittävästä, oppimista edistävästä sekä terveellisestä ja turvallisesta varhaiskasvatus- / esiopetusympäristöstä sekä osallistuu toimipaikan varhaiskasvatus- ja esiopetusympäristön kehittämis- ja arviointityöhön.
4. Osallistuu lapsiryhmänsä Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien / Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmien sekä Ryhmäkohtaisen pedagogisen toiminnan suunnitelman valmisteluun, toteutukseen ja arviointiin.
5. Vastaa omasta ammatillisesta asiantuntijuudesta ja osaamisen kehittamisestä sekä työyhteisöosaamisesta.
6. Suorittaa muut hänelle erikseen määrätyt tai muutoin hänelle osoitetut tehtävät ja vastuut.

Organisaatioasema

Lähin esimies ja välittömät alaiset:

Esimies: päiväkodin johtaja

Alaiset: ei alaisia

Sijaisuudet

Viranhaltijan/työntekijän sijainen, sijaisuudet, joita hoitaa:

Valtuudet